

PARTICULARITĂȚI SPECIFICE ALE CĂMĂȘILOR DIN PORTUL POPULAR MOLDOVENESC

Veronica BÎRCA, Stela BALAN

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: În lucrare se prezintă tipurile de cămăși din portul popular moldovenesc. Cămașa este componenta vestimentară de bază care face parte din ansamblul portului popular moldovenesc. Aceasta păstrează în structura sa elemente străvechi, care în timp au devenit tradiționale. În costumul popular al moldovenilor s-au răspândit diferite tipuri de cămăși. Întreaga tipologie ale acestora are la bază clasificări conform diferitelor criterii. Pentru a oferi o sinteză accesibilă, se vor menționa doar exemplele cele mai reprezentative.

Cuvinte cheie: cămașă moldovenească, ie, altiță, port popular, costum național.

1. Introducere

Termenul **cămașă** are rădăcini adânci în istorie, provenind de la cuvântul străvechi „*camicia*”. În limbajul popular sunt cunoscute deosebiri dialectale în definirea acesteia: cămașă, cămeșă, ie, tunică, etc. Cea mai timpurie atestare a termenului în documentele vremii, datează din secolul al XVI-lea în care se menționează despre „cămașa unui boier, ...chindisită (garnisită) cu mătase” [1].

Portul popular moldovenesc, ca trăsături generale are aceeași asemănare pe tot cuprinsul țării noastre, având desigur mici deosebiri în ornamentarea produselor vestimentare, cu schimbări de formă și croială, folosirea pieptănăturii și a podoabelor. El are ca trasatură esențială unitatea în varietate, diferitele costume fiind caracteristice regiunilor și zonelor respective. Lumea apreciază frumusețea și eleganța costumului popular, chiar dacă îl poartă numai anumiți oameni. L-ar purta și mai mulți, dacă l-ar avea. Dar e foarte dificil să-ți faci un costum autentic. Deoarece nu mai sunt nici materialele de altă dată, nici femeile nu mai cunosc marea varietate de tehnici cu ajutorul cărora erau țesute năframele, măramele, catrințele, brâiele, nici cum erau brodate cămășile, pieptarele, cojoacele.

Femeile sunt autoarele și executoarele principalelor piese ale costumului femeiesc. Bărbații participă doar la întregirea acestui ansamblu. Femeile pregăteau fibrele textile (din cânepă și in), țesau pânza albă pentru a confecționa straie. Coseau și înfrumusețau aceste haine. Prelucrau lâna ovinelor din care țesau catrințe, fote, brâie de tot felul, stofă pentru șorțuri, fuste, dar și țesătura mai groasă din care erau lucrate mai apoi hainele de iarnă. Bărbații preluau această țesătură și continuau să îmbunătățească calitățile ei, o înveleau, o băteau, conferindu-i densitate și elasticitate, apoi coseau din ea sumane, contașe, burnuze. Tot ei prelucrau pieile de animale, în special cele de oi, confecționând pentru femei cojoace, cojocele, bondițe, cheptare. Din acest considerent este întemeiată afirmația, destul de răspândită, că femeile au creat pentru ele cel mai frumos costum [2].

2. Caracteristica cămășilor din portul popular moldovenesc

Cămașa femeilor, la fel ca și cea bărbătească fiind piesa esențială în portul popular, este un produs cu sprijin pe umeri care acoperă partea superioară a corpului uman, are cel mai bogat decor pe elementul față la răscoiala gâtului și manșetelor mânecilor. Este corelată tuturor celorlalte piese de bază și celor superficiale. Cămașa este o constantă a portului, fiind veche de milenii și se concentrează mai mult ca orice altă piesă însemnelor identitare.

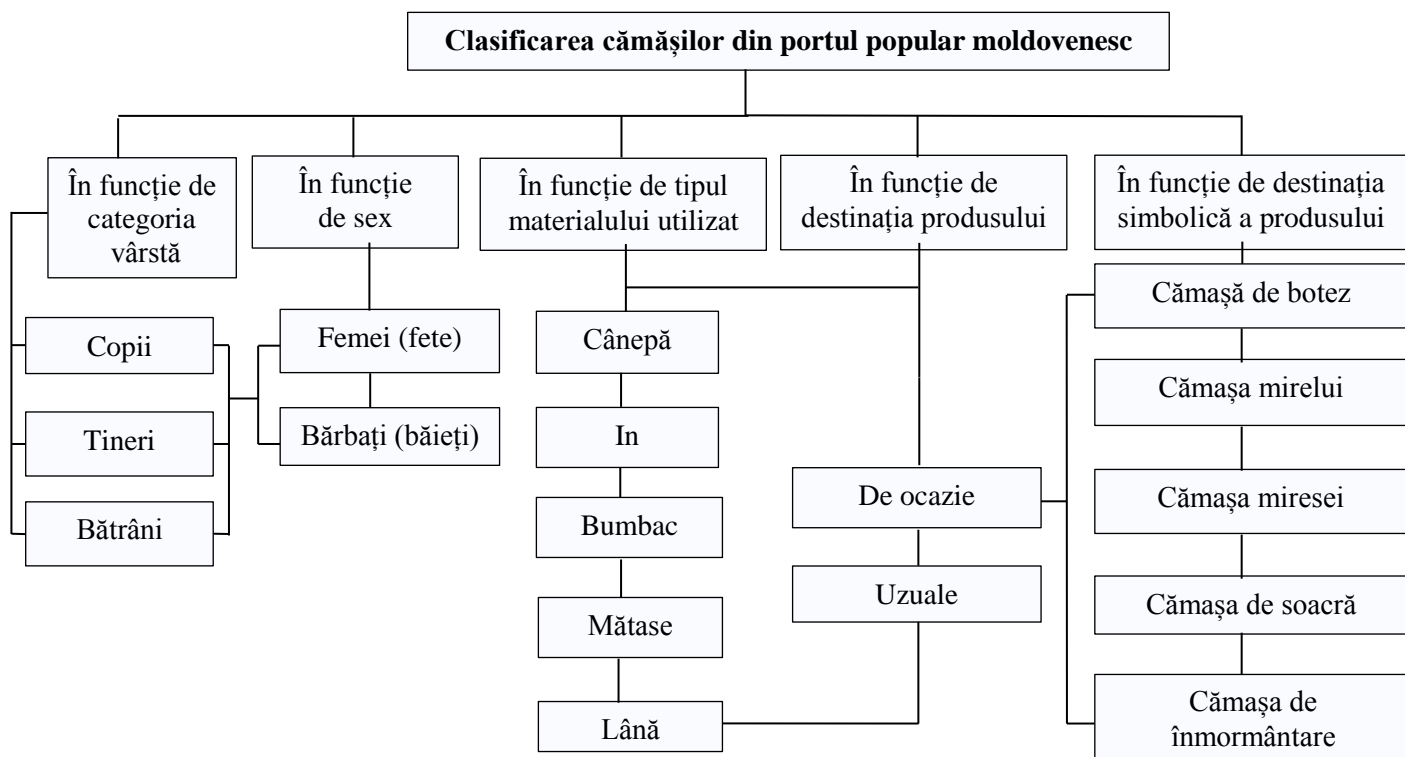
Tipologia cămășilor are la bază forma acestora. Pe parcursul ultimelor două secole, femeile din spațiul nostru cultural au purtat următoarele tipuri de produse vestimentare tip cămașă [3]:

- cămașa cu umărar;
- cămașa cu petic sau cămașa cu platcă;
- cămașă tip tunică - poncho numită de către specialiști;
- cămașa cu ciupag (derivă din cea încrețită la gât) din pânză de in, cânepă, apoi bumbac;

- cămașa de sărbătoare (este ornamentată – ornamentul de pe umărul cămășii se numește altiță, cusută separat, ornamentul de lângă altiță se numește încrețeală, galbenă, cusută cu lorică sau arnici în motiv geometric/romburi);
- cămașa bătrânească (cusătura cu care se prinde mâneca de stanul cămășii sau de altiță se numește „purice”, iar bumbacul „chilipric”);
- cămașa națională este cu mânecă din umăr (la lucru/sărbători), din pânză de bumbac, borangic, lână țigaie.

În continuare în schema 1 se prezintă clasificarea cămășilor din portul popular moldovenesc.

Schema 1



După croială se disting câteva tipuri de cămăși păstrate în portul feminin autohton până aproape de mijlocul secolului al XX-lea. Astfel, identificăm: cămașa tip tunică, care în Moldova se numea „cămașă bătrânească” sau cămașa „de-a’ntregul”, considerată una dintre cele mai vechi. Al doilea tip care a fost atestată și în portul strămoșilor noștri geto-daci este cămașa încrețită la gât, numită „ie” sau „cămașă cu altiță”, „cămașă moldovenească”, „de sărbătoare”. Alt tip este cămașa cu platcă sau „cu petic”, apărut mai târziu care după constatările unor cercetători este o influență a costumului orășenesc. Platca cămășii reprezintă un dreptunghi din pânză (de multe ori căptușit), amplasat în zona umerală a stanului.

Concluzii

Putem face concluzii la unele aspecte ale cămășilor naționale moldovenești: cămașa a fost realizată manual; broderia a stat la baza decorului pe pânzele albe; țesăturile de casă au cunoscut o varietate bogată pentru cămășile moldovenești, fiecare persoană avea cămașa sa irepetabilă bine chibzuită cu trăsăturile corpului. Cămăși vechi, purtate încă în tinerețe mai pot fi găsite în lăzile de zestre ale bătrânelor din satele noastre.

Bibliografia

1. Sîrbu, V. *Particularități de proiectare constructivă a îmbrăcăminteii în contextul orientărilor stilistice în vestimentația contemporană*. Teză de masterat, Chișinău, 2010.
2. *Portul popular*. <http://www.qualitativeschool.ro/ro/Enciclopedie%20final/Portul%20popular.html>
3. *Costumul popular*. Prezentat pe <http://www.moldovenii.md/section/200>